

Posudek vedoucího diplomové práce

Jméno autora: Mikuláš Horský

Název práce: Konceptualizace času v příslovích a pořekadlech v česko-ruském plánu

Obor: český jazyk – ruský jazyk

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.

Diplomová práce Mikuláše Horského je příspěvkem k problematice kognitivní lingvistiky a zároveň k poznání ruské a české frazeologie. Mikuláš Horský prostudoval, jak je vidět ze seznamu použité literatury, velké množství teoretických statí, o čemž svědčí i jeho dvě publikované recenze na monografie (Maslovová; Vaňková a kol.) v posledním čísle filologického časopisu *Slavia*.

První kapitola má charakter koncepčně-metodologický. Autor v ní vymezuje materiál, který dále hodlá zkoumat. Vzhledem k nejasnostem ve vymezení termínů pořekadlo, přísloví a rčení je to více než nutné. V jejich definicích se mísí různé znaky a zároveň se všechny tři výrazy užívají často i neterminologicky. Diplomant v této kapitole připomíná práce Mukařovského a navrhuje spolu s ním užívání termínu *proverbiální rčení*, který by v odborných studiích zastřešil nejasné, nevyhraněné a překrývající se původní termíny.

Druhá kapitola je věnována teoretickým východiskům zkoumání času. Ve filozofických východiscích autor upozorňuje na několik základních koncepcí, které stály u základů kontinentálního chápání času (upozorňuje na rozdíly mezi kontinentální a anglosaskou tradicí) – např. Aristoteles, Aurelius Augustinus, z novodobých filozofů Einstein. V lingvistických východiscích podává diplomant problematiku kognitivního pohledu na jazyk na základě koncepcí Vaňkové, Maslovové, Lakoffa a Johnsona, upozorňuje na problematiku metaforizování apod. Podstatná je podkapitola věnovaná E. Cassirerovi, jehož dílo o filozofii jazyka (a nejen o ní) je pro kognitivisty a pro ty, kteří se zabývají časem, zásadní. Poslední kapitola je věnována zvláštnostem slovanského konceptu času, tak jak bývá zachycen ve folklorních textech. Jde o kulturně-antropologickou studii vycházející z ruských prací a doplněný o vlastní pohled nositele českého jazyka.

Třetí kapitola práce je věnována vlastnímu výzkumu. M. Horský zpracovává materiál proverbiálních rčení devatenáctého století zachycený ve sbírkách (Čelakovský, Dař). Na základě materiálu upozorňuje na několik základních typů metafor, kterými je čas zobrazován – prostor a linie, substance, personifikace, cyklus a hodnota. Jednotlivé metafory potom rozpracovává. Za obzvlášť zajímavé považují pasáže věnované personifikaci / antropomorfizaci času a času jako hodnotě. M. Horský upozorňuje např. na rozdílné vnímání

času jako hodnoty v anglosaském světě a ve slovanských proverbských rčeních. Zatímco anglické *time is money* je jedna ze základních metafor anglosaského světa, ve slovanském materiálu se nevyskytuje vůbec, čas jako hodnota je chápán jinak – lze ho směnit, lze ho vyjádřit jako prostředek k vykonání většího množství práce apod.

Práce Mikuláše Horského splňuje požadavky kladené na magisterskou diplomovou práci, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji klasifikaci:

velmi dobře

Formální připomínky:

Autorovi se nepodařilo odstranit několik tvarotvorných chyb a jedno zeugma (s. 55), práci ovšem nejsou na škodu.

Náměty k obhajobě:

- 1/ Diplomant by mohl komisi vysvětlit podrobněji, co mínil tím, že *by uvedené mohlo svést k interpretaci, že čeština je na nižší úrovni časového vědomí než ruština.* (s. 50).
- 2/ Bylo by dobré, aby pohovořil o čase nečinnosti (s. 59).
- 3/ Měl by objasnit termín *kvadratická časovost* (s. 66).

V Praze 25. 4. 2007

PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.